

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний економічний університет
Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри ФМФР
Баранова В. Г.
“ _____ ” _____ 2017 р.

ВИПУСКНА робота
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.03050801 “Фінанси і кредит”
за темою:
«Формування ефективної системи страхування депозитів у банківській системі України»

Виконавець:
студент фінансово-економічного факультету

Келембет Іван Сергійович

/підпис/

Науковий керівник:
к.е.н., доцент, приват-проф.

Арутюнян Світлана Сергіївна

/підпис/

Одеса 2017

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Келембета Івана Сергійовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

Формування ефективної системи страхування депозитів у банківській системі
України

(назва випускної роботи)

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2017 рік

Випускна робота складається з трьох розділів.

У роботі розглянуто систему страхування депозитів комерційних банків як однієї з характеристик його діяльності в умовах ринкової економіки економіки України, з'ясовано сутність депозитної політики комерційного банку, а також особливості діяльності комерційних банків на вітчизняному ринку. Проаналізовано існуючі підходи до класифікації форм страхування депозитів. Розглянуто нормативно-правові акти, що регламентують депозитні програми комерційного банку та їх страхування. Проведено дослідження фінансових показників діяльності ПАТ “Укрсиббанк”, визначено його місце у банківському секторі. Виділено основні проблеми, що стримують розвиток депозитних операцій банків.

Проаналізовані проблеми формування ефективної системи страхування депозитів в Україні та надані рекомендації щодо диверсифікації можливостей страхування депозитів ПАТ “УкрСиббанк”.

Ключові слова: страхування, депозитний портфель, кредитний портфель, депозитна політика, депозитна програма, депозитна база

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ СТРАХУВАННЯ ДЕПОЗИТІВ	6
1.1. Сутність, значення та класифікація системи страхування депозитів.....	6
1.2. Система страхування депозитів в Україні.....	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДЕПОЗИТНОГО ПОРТФЕЛЯ І СИСТЕМИ СТРАХУВАННЯ ДЕПОЗИТІВ У ПАТ«УКРСИББАНК»	26
2.1. Діяльність ПАТ «УкрСиббанк» на ринку банківських послуг.....	26
2.2. Аналіз показників фінансової діяльності ПАТ “УкрСиббанк” у 2014-2016 рр.....	30
2.3. Аналіз депозитного портфеля ПАТ «УкрСиббанк» і системи страхування депозитів.....	39
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СТРАХУВАННЯ ДЕПОЗИТІВ В УКРАЇНІ	49
3.1. Системи гарантування вкладів: зарубіжний досвід і Україна.....	49
3.2. Пропозиції щодо удосконалення управління депозитами та їх страхування у ПАТ “УкрСиббанк”.....	62
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	76

ВСТУП

Актуальність теми. Особливість банківської установи, як специфічного виду комерційного підприємства полягає в тому, що основна частина його ресурсів формується за рахунок позикових, а не за рахунок власних коштів. Можливості банків у залученні коштів є лімітованими і обмеженими регламентацією з боку центрального банку в будь-якій державі.

Залучені кошти формують основну частину ресурсів банку, для реалізації активних банківських операцій вони покривають приблизно до 90% всієї потреби в грошових коштах. У комерційного банку є можливості залучати кошти підприємств, організацій, установ, населення та інших банків у формі вкладів (депозитів) і відкриття їм відповідних рахунків.

Залучені банками кошти є диференційовані за своїм складом. Головними їх видами є кошти, що залучені банками в процесі роботи з клієнтурою (депозити), кошти, акумульовані шляхом емісії власних боргових зобов'язань (депозитні та ощадні сертифікати).

Реформування ринкової економіки потребує від банків України підвищення ефективності надання банківських послуг, а також їх диверсифікація, зміцнення конкурентноспроможності і підвищення якості послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу.

Міжнародна банківська діяльність є свідченням того, що система страхування депозитів у банках та інших депозитних (кредитних) установах є одним з найбільш динамічних та прогресивних елементів банківського регулювання протягом декількох останніх десятиріч. Причиною потужного розвитку національних систем страхування депозитів є насамперед сама економічна природа та зміст діяльності банків.

Значну частину банківських операцій в Україні становлять операції з коштами фізичних осіб, саме тому тема дипломної роботи “Формування ефективної системи страхування депозитів у банківській системі України” є

досить актуальною. Під впливом світової фінансової кризи майже всі країни, включаючи Україну, шукають можливості убезпечити себе від небажаних і непрогнозованих наслідків ослаблення банківських систем через повільні темпи економічного росту, неплатоспроможності окремих банків і, як наслідок, панічних настроїв і масового відпливу депозитів. Сьогодні серед основних постулатів своїх антикризових програм більшість країн вимагає підвищення розміру гарантованих сум та фінансову підтримку систем страхування депозитів (ССД), що повинно повернути довіру до банківських систем та урядів. Актуальність цієї проблеми обумовлена наслідками теперішньої кризи, яку також називається кризою довіри.

Фінансова стійкість системи страхування депозитів потребує стабільності для її функціонування, що залежить від фінансової достатності коштів для системи страхування депозитів у сукупності з наявністю законодавчо-закріпленого механізму оперативного покриття дефіциту коштів, як прогнозованого, так і такого, який виникає після настання страхового випадку.

Усе вище зазначене підкреслює велику роль та значення теми даної випускної роботи бакалавра, вибрана тема є досить актуальною для сьогодення, для розвитку економічних процесів на Україні і має першорядну важливість для кожного комерційного банку, який бажає досягти успіху.

Метою випускної роботи є розгляд та оцінка системи страхування депозитів з коштами фізичних осіб банку в сучасних умовах господарювання.

Завданнями випускної роботи є:

- розгляд основ організації страхування вкладів фізичних осіб;
- визначення особливостей залучення вкладів фізичних осіб;
- аналіз здійснення страхування вкладів фізичних осіб в ПАТ Укрсиббанк;
- аналіз впливу страхування вкладів фізичних осіб на розміри вкладів банку;
- пошук шляхів покращення управління страхуванням депозитних вкладів фізичних осіб.

Об'єктом дослідження в даній роботі виступають процеси управління і організації системи страхування депозитних вкладів фізичних осіб в управлінні банківської системи.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади і практика здійснення страхування депозитних вкладів фізичних осіб на прикладі ПАТ “УкрСиббанк”.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи складають теоретичні напрацювання вітчизняних і зарубіжних вчених, положення сучасної банківської науки. У першому розділі при обґрунтуванні теоретичних засад використовувались методи наукових абстракцій, аналізу і синтезу, індукції та дедукції. У другому розділі – методи фінансового аналізу, економіко-статистичні та економіко-математичні методи. При написанні третього розділу використовувалися методи наукових абстракцій, порівняння і узагальнення.

Інформаційною базою дослідження питань страхування вкладів фізичних осіб банків склали закони України, постанови НБУ, наукові праці зарубіжних та вітчизняних вчених, таких як: Мороза А. М., Дзюблюка О. В., Савлука М. І., Луціва Б. Л., Маркової О. М., Кіндрацької Л. М., Ковбасюка М.Р. та інших.

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів та висновків. В першому розділі розглянуто теоретичні аспекти страхування вкладів фізичних осіб. В другому розділі проведено аналіз депозитного портфелю і системи страхування депозитів ПАТ “УкрСиббанк”. В третьому розділі проведено пошук шляхів покращення системи депозитного страхування вкладів фізичних осіб в Україні.

Виходячи із вищезазначеної інформації, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб необхідні реформи, задля покращення його платоспроможності та збільшення ефективності виконання покладених на нього завдань, а саме:

- Використання окремих форм спільного страхування.
- Диференціювання внесків для банків учасників залежно від ступеня ризику діяльності банку.
- Впровадження комбінованої системи страхування та гарантування вкладів (Невеликий розмір вкладів, наприклад до 10 тис.грн., можна компенсувати шляхом запровадження обов'язкового страхування відповідальності банків через страхові компанії, а більші кошти – за рахунок коштів Фонду).
- Створення дворівневої системи виплат. Тобто запровадження диверсифікованої системи виплати при відшкодуванні коштів вкладникам у відсотковому відношенні до розміру вкладу.
- Більш швидке задоволення потреб вкладників, депозити яких розміщені у неплатоспроможному банку.
- Скорочення тривалості періоду між настанням моменту виникнення проблем у фізичної особи з поверненням власного вкладу та моментом відшкодування вкладу Фондом.
- Запровадження заходів для стимулювання розвитку жорсткішої системи рейтингування банків.
- Надання Фонду більш широких повноважень. Надання можливості виведення проблемних банків з ринку, отримання наглядових функцій.
- Можливість захищати вклади не лише фізичних, але і юридичних осіб.
- Можливість чекової форми відшкодування для економії фінансових ресурсів Фонду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абралава, Н.А., Депозитний потенціал комерційного банку [Текст] / Н.А. Абралава // Вісник Української академії банківської справи. – 2004. – № 2. – С. 62 – 66.
2. Адамчук Н. Г. Международная практика страхования депозитов / Н. Г. Адамчук, В. И. Зимовцев // Страхование дело. – № 5. – 2007. – С. 7–13.
3. Алексеєнко М. Актуальні питання депозитного формування ресурсної бази банків [Текст] / М. Алексеєнко // Банківська справа. – 2013. – № 3. – С. 34-43.
4. Алілуйко, М. С. Особливості формування залучених ресурсів банками України в сучасних умовах [Текст] / М. С. Алілуйко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 10. – С. 60-65
5. Андрушків Т. Депозитна політика комерційного банку та напрями її вдосконалення / Т. Андрушків // Українська наука: минуле сучасне, майбутнє. – 2012. – № 17. – С. 3–13.
6. Бартош О. М. Депозитна політика банку та основні етапи її формування / О. М. Бартош // Вісник університету банківської справи національного банку України. – 2008. – № 3. – С. 97–101.
7. Волосович, С. Особливості й тенденції розвитку національної системи страхування банківських вкладів в умовах євроінтеграції [Текст] / С. Волосович, В. Тринчук // Вісник НБУ. – 2007. – № 8. – С. 28–34.
8. Вірченко В. Вплив страхування депозитів на стабільність фінансового ринку // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2008. – № 106. – С. 18–20.
9. Волохата В. Є. Роль депозитної політики в управлінні ресурсами банку / В. Є. Волохата // Вісник НТУ «ХПІ». – 2012. – № 58. – С. 38 – 46
10. Герасимович А. М., М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; Підручник / Аналіз банківської діяльності: За ред. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2004. — 599 с.

11. Закон України "Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]. – Режим доступу [http:](http://www.bank.gov.ua/control/uk/index)
12. Кириленко, В., Депозитна політика комерційного банку [Текст] / В. Кириленко // Банківська справа. – 2005. – № 2. – С. 29 – 35.
13. Коваль С.Л. Формування фінансових ресурсів комерційних банків [Текст] / С.Л. Коваль // Фінанси України. — 2012. – №7. – С. 110-115.
14. Куанова Г. Теоретичні основи розвитку депозитного ринку. // Журнал Євразійське співтовариство: суспільство, політика, культура № 3. 2001р
15. Кузнєцова С. А. Банківська система : навч. посібник / С. А. Кузнєцова. – К. : ЦУЛ, 2013. – 397 с.
16. Малік М. Захист заощаджень населення в банківській системі як напрям підвищення стабільності кредитних установ України / М. Малік, В. Харабара // Вісник КНУ ім. Шевченка. Сер. : Економіка. – 2010. – № 86-87. – С. 114
17. Матлага Л. О. Еволюція регулювання фінансового сектору: від Базель II до Базель III / Л. О. Матлага // Економічний аналіз: збірник наукових праць Тернопільського національного економічного університету. – 2013. – № 12. – С. 74-78.
18. Михайловська, І. М. Сутність терміна «вклад (депозит)» в умовах сучасних вимог гарантування вкладів фізичних і юридичних осіб [Текст] / І.М. Михайловська, С. В. Безвух // Актуальні проблеми розвитку регіону: Збірник наукових праць. – 2008. Вип. 4, Т.2. С. 180–186.
19. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
20. Огієнко В. Страхування вкладів як інструмент зміцнення банківської системи України / В. Огієнко // Регіональна економіка. – № 1. – 2002. – С. 241–248.
21. Одінцева Т.М. Заощадження населення як важливе джерело формування фінансових ресурсів економіки [Текст] / Одінцева Т.М., Тривайло А.Ю.,

- Чмерук Г.Г. // Вісник Університету банківської справи Національного банку України – 2012. - №2(14) – С. 3-6
- 22.Олексенко М.В. Депозитна політика банків на сучасному етапі / М.В. Олексенко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу . – 2011. – № 4(16). – С. 166-169.
- 23.ПАТ «УкрСиббанк» [Електронний ресурс]].– Режимдоступу: <http://www.ukrsibbank.com/>
- 24.Пашнева В. А. Правова природа страхування банківських вкладів // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки». – 2011. – Том 24 (63). – № 2. – С. 110-114.
- 25.Прасолова С. П. Банківські операції : навч. посібник / С. П. Прасолова. – К. : Центр навчальної літератури, 2013. – 568 с.
- 26.Сідак О. Кредитний ризик та формування банківських резервів в умовах фінансової кризи / О. Сідак // Фінансовий ринок України. – 2010. – № 5. – С. 6–7.
- 27.Смовженко Т. Розвиток національної системи гарантування вкладів фізичних осіб: застосування передових принципів та методів / Т. Смовженко, І. Серветник // Банківська справа. – 2012. – № 5. – С. 59–75
- 28.Товстиженко О.В. Роль заощаджень у формуванні фінансових ресурсів [Текст] / Товстиженко О.В., Міхєєнко Т.В. // Науковий вісник ЧДІЕУ – 2011. - №3(11) – С.210-215
- 29.Фонд гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс].– Режимдоступу: <http://www.fg.gov.ua/>.
- 30.Центральний банк та грошово-кредитна політика [Текст] : підручник / Мінвоосвіти і науки України, КНЕУ ; ред. А. М. Мороз. – К. : КНЕУ, 2005. – 556 с. – ISBN 966-574-725-8.
- 31.45. Череп, А. Депозитна політика і її роль у забезпеченні стійкості комерційного банку [Текст] / А. Череп, Т. Двигун // Економіка. – 2009. – № 4. – С. 62 – 65.

32. Чернишова А.В. Проблеми здійснення та шляхи вдосконалення депозитних операцій банків України [Електронний ресурс] / А.В. Чернишова. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Uproz/2011_9/u1109ch2.pdf
33. Чурило П.Б. Стан здійснення угод злиття і поглинання в банківській системі України [Електронний ресурс] / П.Б. Чурило // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2010. – №27. – Режим доступу: http://www.lib.nau.edu.ua/Journals/3_27_2010/Churilo.pdf.
34. Шелудько Н. Система страхування вкладників в Україні: проблеми і перспективи // Економіка України (укр.). – 2002. – №8. – С.20–26
35. Шкляр А.І. Функціональні проблеми системи гарантування вкладів в Україні // Фінанси України. – 2016. - №3. – с.51-60.
36. Іщенко О. Перспективи розвитку вітчизняної системи страхування депозитів у світлі євроінтеграції // Вісник НБУ. – 2008. – № 5. – С.52–5.